

{עיון נוסף בענין סדרי הכיבוש בארץ ישראל}

דברים פרק יא (כד) כל המקום אשר תדורן כף רגלכם בו לכם יהיה

מן המדבר והלבנון מן הנקרה נהר פרת ועד הנם האחרון יהיה גבולכם:

ספרי דברים פסקא נא

א(כד) כל המקום אשר תדרוך כף רגלכם בו, אם ללמד על תחומי ארץ ישראל הרי כבר נאמר מן המדבר והלבנון מה תלמוד לומר כל המקום אשר תדרוך אמר להם כל מקום שתכבשו חוץ ממקומות האלו הרי הוא שלכם,

ב(או רשות בידם לכבש חוצה לארץ עד שלא יכבשו ארץ ישראל תלמוד לומר וירשתם גוים גדולים ועצומים מכם ואחר כך כל המקום אשר תדרוך כף רגלכם בו שלא תהא ארץ ישראל מטמאה בגלולים ואתם חוזרים ומכבשים חוצה לארץ אלא משתכבשו ארץ ישראל תהו רשאים לכבש חוצה לארץ,

הרי שכבשו בחוצה לארץ מנין שהמצות נוהגות שם הרי אתה דן נאמר כאן יהיה ונאמר להלן יהיה מה יהיה האמור להלן מצות נוהגות שם אף יהיה האמור כאן מצות נוהגות שם,

דוד המלך כובש שטחים נרחבים מעבר לפרת

ואם תאמר מפני מה כבש דוד ארם נהרים וארם צובה ואין מצות נוהגות שם אמרת דוד עשה שלא כתורה התורה אמרה משתכבשו ארץ ישראל תהו רשאים לכבש חוצה לארץ והוא לא עשה כן אלא חזר וכבש ארם נהרים וארם צובה ואת היבوسی סמוך לירושלם לא הוריש.

ה(אמר לו המקום את היבוסי סמוך לפלטרון שלך לא הורשת היאך אתה חוזר ומכבש ארם נהרים וארם צובה.)

תלמוד ירושלמי מסכת חלה פרק ב הלכה א

...מעשה מה שהיה דוד הולך ומכבש בארם נהרים ובארם צובה יהו חיבינין כחלה שנייא היא שהיה דוד מניח ספרי ארץ ישראל

{דף נח טור ג} ומכבש ספרי חוץ לארץ...
בירושלמי לא נזכר כלל יבוס

דברי הימים א פרק יט

א(א) ויהי אחריו כן וימת נחש מלך בני עמון וימלך בנו תחתיי: (ב) ויאמר דודי אעשה חסד עם חנון בן נחש פי עשה אביו עמי חסד וישלח דודי מלאכים לנחמו על אביו ויבן או עבדי דודי אל ארץ בני עמון אל חנון לנחמו:

ג(ג) ויאמרו שרי בני עמון לחנון המקבד דודי את אביו בעיניו פי שלח לב מנעמים הלא אביו בעבור לחקרו ונתפסך ורעגלך הארץ באו עבדיו אליך:

ד(ד) וישח חנון את עבדי דודי ויגלסם ויקר'ת את מדינתם בחצי עד המפשיעה וישלחם:

ה(ה) וילכו ויגידו לדודי על האנשים וישלח לקראתם פי היו האנשים נקלמים מאד ויאמר המלך לשבו בירחו עד אשר יצמח זקנכם ושקבם:

ו(ו) ויבאו בני עמון פי התקשו עם דודי וישלח חנון ויבני עמון אלף כפר כסף לשלך ר' להם מן ארם נהרים ומן ארם מעבה ומצובה רכב וקרישים:

ז(ז) וישקרו להם שנים ושל'שים אלף רכב ואת מלך מעבה ואת עמו ויבן או ויחגו לפני מידבא ויבני עמון נאספו מעריהם ויבן או למלקמה:

ח(ח) וישמע דודי וישלח את יואב ואת כל צבא הגבורים:

ט(ט) ויצאו בני עמון ויערכו מלקמה פתח העיר והמלכים אשר באו לכתם בשנה:

י(י) ויבאו ויבא פי היתה פני המלקמה אליו פנים ונאחז ויבחר מלך בחור בישראל ויצר'ך לקראת ארם:

יא(יא) ואת יתר העם נטן ביד אבשי אחיו ויערכו לקראת בני עמון:

יב(יב) ויאמר אם תחזק ממני ארם ותיית לי לתשועה ס ואם בני עמון יחזקו ממך והושעתני:

יג(יג) חזק ותחזקה בעד עמנו ובעד ערי אל הינו ויק' נק הטוב בעיניו עשה:

יד(יד) ויש' יואב והעם אשר עמו לפני ארם למלקמה ויניסו מפניו:

טו(טו) ובני עמון ראו פי נס ארם וניסו גם הם מפני אבשי אחיו ויבן או העירה ויבן או יואב וירושלם: פ

טז(טז) וידא ארם פי נגפו לפני ישראל וישלחו מלאכים ויצאו את ארם אשר מעבר הנגר וישופך שר צבא הדעצור לפניהם:

יא(יא) ויגד לדודי ויאס'ר את כל ישראל ויעב'ר הירדן ויב' א אלנם ויער' א אלנם ויער'ך דודי לקראת ארם מלקמה וילחמו עמו:

יב(יב) וינס ארם מלפני ישראל ויהר'ג דודי מארם שבעת אלפים רכב וארבעים אלף איש רגלי ואת שופך שר הצבא המית:

יג(יג) ויבאו עבדי הדעצור פי נגפו לפני ישראל וישלימו עם דודי ויעבדוהו ויב' א ארם ארם להושיע את בני עמון עוד:

דברי הימים א פרק כ

א(א) ויהי לעת חשוכת השנה לעת צאת המקלבים וינגב יואב את חיל הצבא וישחת את ארץ בני עמון ויבן או ויצר את רכב דודי וישב בירושלם מ ויבן יואב את רכב וינקחקה:

ב(ב) וישח דודי את עסקת מלכם מעל ר' אשו וימץא משקל כפר נקב ובה אבו וקרה ויהי על ר' אש דודי וישלל העיר הוציא הרבה מאד:

ג(ג) ואת העם אשר בה הוציא ויש'ר במגרה ובסריצי ובקנול ובמגרות ובו ישעה דודי לכל ערי בני עמון וישב דודי וכל העם וירושלם: פ

ד(ד) ויהי אחריו כן ותעמ'ד מלקמה בגזר עם פלשתים אז הבה סככי החשתי את ספי מילדי הרפאים ויבצע:

ה(ה) ויהי עוד מלקמה את פלשתים ויבן אלחנן בן יעור יעיר את לחמי אחי גלית הגתי ויש'ר חניתו כמגור א רגים:

ו(ו) ויהי עוד מלקמה בגת ויהי איש מדה נאצבע תיו שש לשש עשרים וארבע וגם הוא נולד לקראת:

ז(ז) ויחכרף את ישראל וינפחו ויהונן בן שמעא אחי דודי:

ח(ח) אל נולדו לקראת בגת ויש'ר ביד דודי ויבני עבדיו: פ

רמב"ם הלכות תרומות פרק א הלכה ג

הארצות שכבש דוד חוץ לארץ כנען כגון ארם נהרים וארם צובה ואחלב וכיוצא בהן אע"פ שמלך ישראל הוא ועל פי בית דין הגדול הוא עושה אינו כ"א"י לכל דבר ולא כחוצה לארץ לכל דבר כגון בכל ומצרים, אלא יצאו מכלל חוצה לארץ ולהיותן כ"א"י לא הגיעו, ומפני מה ירדו ממעלת א"י מפני שכבש אותם קודם שיכבש כל א"י אלא נשאר בה משבעה עממים, ואילו תפס כל ארץ כנען לגבולותיה ואח"כ כבש ארצות אחרות היה כיבושו כולו כ"א"י לכל דבר, והארצות שכבש דוד הן הנקראין סוריא.

יג(יג) הסברו של המהר"ץ חיות {בשו"ת סימן ז} על הירושמי ועל הרמב"ם שלא הזכירו את היבוסים

הסמוך לירושלים. על פי הפסוקים בדברי הימים: "לא נזכרכבישת היבוסים, רק על שהקדים כבישת ארם נהרים לכבישת פלישתים...וארץ פלשתים לארץ ישראל תחשב".

ומדויקים גם דברי רמב"ם בהלכות מלכים:

רמב"ם הלכות מלכים פרק ה הלכה ו

כל הארצות שכובשין ישראל במלך על פי בית דין, הרי זה כבוש רבים והרי היא כארץ ישראל שכבש יהושע לכל דבר, והוא שכבשו אחר כבוש כל ארץ ישראל האמורה בתורה.

תוספות מסכת גיטין דף ח עמוד א

כיבוש יחיד - פי' בקונט' שלא היו לשם כל ישראל ביחד כמו בכיבוש יהושע וכבשוה לצורך כולם אבל דוד לא כבש אלא לצורכו.

אבל בספרי מפרש טעם אחר בסוף פרשת והיה עקב המשמע לפי שלא היתה עדיין כל א"י כבושה כדאמר התם סמוך לפלטורא שלך לא הורשת פירושי יבוסים שהיה סמוך לירושלים ואתה הולך וכובש ארם נהרים וארם צובה אבל אתר שכל א"י כבשוהו דריש התם מזכותיב (דברים יא) כל מקום אשר תדרוך כף רגלכם וגו' שכל מה שהיו כובשים מחו"ל היה קדוש ואפילו יחיד.

וכן ברמב"ם על משנה מסכת דמאי פרק ו משנה יא

[יא] סוריה היא הארץ שנכבשה בזמן מלכות דוד, ואינה כארץ ישראל ולא כחוצה לארץ, ועשאוה כארץ ישראל בקצת דינים וכחוצה לארץ בקצת דינים, ויתבאר כל זה בכמה מקומות במשנה. והכלל אצלינו שכל מה שכובשים אותו הרבים רמה הוא כארץ ישראל לכל הדינים, והוא שקורין אותו כבוש רבים, ומה שהכריחו שלא לעשות סוריה כארץ ישראל בכל הדינים, הוא מה שאסביר. והוא, שאסור להלחם בשום ארץ מהארצות אלא עד שתכבש כל הארץ שמסן הקב"ה גבולותיה בתורה והיא ארץ כנען לגבולותיה, ומפני שכבש דוד אותה הארץ ארם נהרים וזולתה לפני שיגמור לכבוש את ארץ ישראל. לפי שהיבוסים נשאר עוד פירושים, לפיכך הורדה מעלת אותה הארץ שכבש לגבי ארץ ישראל, וכך אמרו שאם תאמר מפני מה כבש דוד ארם נהרים וארם צובה ואין מצות נוהגות שם, אמרו דוד עשה שלא כהוגן התורה אמרה וכו', בספרי....

